



งานของกรมศิลปากร

อธิบดีกรมศิลปากร เรียบเรียง

กรมศิลปากร พิมพ์แจกแก่พระภิกษุและสามเณร
ในเทศกาลเข้าพรรษา

พ. ศ. ๒๔๘๘

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พระจันทร์ ท่าพระจันทร์

จังหวัดพระนคร

ควยอินันทนาการ

จาก

กรมศิลปากร

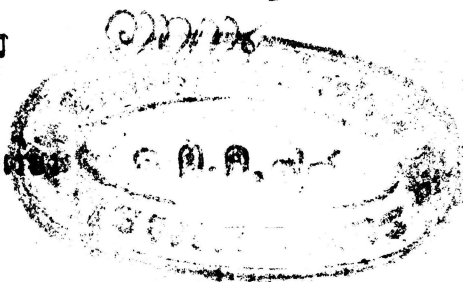




หอสมุดแห่งชาติ

งานของกรมศิลปากร

อธิบดีกรมศิลปากร เรียบเรียง



กรมศิลปากร พิมพ์แจกแก่พระภิกษุและสามเณร
ในเทศกาลเข้าพรรษา

พ. ศ. ๒๔๗๘

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พระจันทร์ ท่าพระจันทร์

จังหวัดพระนคร

313

Job. 1593

Q 62816

งานของกรมศิลปากร

อธิบดีกรมศิลปากร เรียบเรียง วิจารณ์วาทะ, ทลว.

กรมศิลปากร พิมพ์แจกแก่พระภิกษุและสามเณร
ในเทศกาลเข้าพรรษา

พ. ศ. ๒๔๗๘

พระคุณทั้งหลาย

ตามปกติในเทศกาลเข้าพรรษาทุกปี ทางราชการได้เคยเปิดหอสมุดและพิพิธภัณฑ์สถานเป็นพิเศษ สำหรับพระภิกษุสามเณร ได้ชมศิลปะหลายพันรูป และแต่ก่อนมาครั้งเป็นราชบัณฑิตยสถานนั้น ได้เคยพิมพ์หนังสือแจกในโอกาสนี้ด้วย ในปีนี้กรมศิลปากรได้จัดพิมพ์หนังสือแจกดังที่เคยปฏิบัติมาแต่ก่อน หนังสือที่พิมพ์แจกในครั้งนี้ ข้าพเจ้ามุ่งหมายจะให้บรรจุความบางข้อ ที่จะชักนำให้พระคุณทั้งหลายทราบการงานของกรมศิลปากรดั่งขึ้น.

ข้อความที่จะบรรยายไว้ในสมุดเล่มนี้ ก็คือว่า กรมศิลปากรได้ดำเนินการก้าวหน้ามาเพียงไร ในช่วงปีที่ข้าพเจ้าเข้ามารับหน้าที่ การบรรยายข้อความชนิดนี้ อาจกลายเป็นการยกตนเองซึ่งข้าพเจ้าต้องระวัง อย่างไรก็ดี พระคุณทั้งหลายเป็นผู้มีคุณธรรมประจำใจ ปราศจากความริษยาปองร้าย ไม่มีความคิดในทางที่จะ

ทำลายล้างผลาญคุณความดีของข้าพเจ้าหรือใคร ๆ สามารถจะ
พิจารณาและวินิจฉัยกิจการของกรรมนี้โดยปราศจากอคติ อีก
ประการหนึ่งเล่า ข้าพเจ้าได้เคยมีชีวิตในเยาวภาพเช่นเดียวกับ
พระคุณทั้งหลาย กล่าวคือได้อาศัยวัดเป็นที่ดำรงชีพและรับการ
ศึกษา ความเจริญรุ่งเรืองทั้งหลายที่ข้าพเจ้าได้รับมา ก็เป็นผล
แห่งการอบรมศึกษาที่วัดได้ประสิทธิ์ให้ ถึงแม้ข้าพเจ้าจะออกจาก
วัดมา ๑๖ ปีแล้ว ก็ยังภูมิใจว่าเป็นชาววัดอยู่เสมอ และการที่จะ
พูดเรื่องหนึ่งเรื่องใดแก่พระภิกษุสามเณรนั้น ข้าพเจ้าพูดได้ด้วยความ
เบาใจ

งานของกรมศิลปากร เป็นงานบำรุงศิลปทุกประเภท ศิลป
เป็นเครื่องแสดงให้เห็นอารยธรรม วัฒนธรรม และความเจริญ
ก้าวหน้าของมนุษยชาติ ไม่ว่าในประเทศดินแดนใด ๆ ศิลปเป็น
เครื่องทำให้มนุษย์มีฐานะและภูมิธรรมผิแผกแตกต่างห่างจาก
สัตว์ดิรัจฉาน ฉะนั้นสำหรับสายตาของผู้ที่ได้รับการศึกษามัธยม
ธรรม ย่อมจะมองเห็นศิลปเป็นสิ่งสำคัญมาก แต่ผู้ที่ไม่ได้รับ
การศึกษา ไม่มีอารยธรรม หรือคนป่าที่ยังมีภาวะใกล้เคียงกับสัตว์
ดิรัจฉานอยู่ ก็มองเห็นศิลปเป็นของไม่มีประโยชน์และไม่จำเป็น
แต่พวกเราที่ได้รับการศึกษาอบรมเป็นอย่างดีมาแล้ว ย่อมจะเห็น
ศิลปเป็นสิ่งสำคัญคู่กับชาติบ้านเมือง ข้าพเจ้าขอยกคำพูดของ
หลวงประดิษฐมนูธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่ง

ได้กล่าวในที่ประชุมข้าหลวงประจำจังหวัดทั่วพระราชอาณาจักร เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๘ นี้มาให้พระคุณทั้งหลายอ่านดังต่อไปนี้.

“ข้าพเจ้าขอกล่าวแต่เพียงว่า ศิลปเป็นของสำคัญส่วนหนึ่งของชาติ เพราะว่าศิลปของชาติ เป็นเครื่องชักจูงประชาชนให้รักชาติและพากันภูมิใจในเกียรติยศแห่งชาติของตน นี่เป็นผลในทางการภายใน ส่วนผลในทางการภายนอกนั้น ศิลปเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เราได้รับความนิยมนับถือของนานาชาติ กระทำให้ต่างประเทศแลเห็นชัด ว่าไทยเราไม่ใช่ชาติป่าเถื่อน เรามีอารยธรรมเรามีวัฒนธรรม เรายังได้มีโอกาสเผยแผ่ศิลปของชาติออกไปมากเท่าไรเราก็ยังได้รับความนิยมนับถือในหมู่นานาชาติยิ่งขึ้นเพียงนั้น”

“กรมศิลปากรได้ตั้งขึ้นในระบอบใหม่นี้ เป็นเวลาพิเศษ หลวงวิจิตรวาทการได้ดำเนินงานและปฏิบัติกิจการในประเภทนี้ด้วยความมานะพยายามและอดทนต่อสิ่งต่างๆ มาตลอดกาล เท่าที่ข้าพเจ้าได้แลเห็นจนกระทั่งบัดนี้ ก็รู้สึกว่าการศิลปากรได้ดำเนินมาด้วยดี และได้ผลเป็นที่พอใจทั้งในภายในและภายนอกประเทศ จึงควรที่พวกเราจะช่วยกันสนับสนุนการศิลปากรให้เป็นผลดีแก่ชาติบ้านเมืองยิ่งขึ้น”

จบคำของหลวงประดิษฐมนูธรรมเพียงเท่านั้น และความสั้นๆ นี้แสดงความมุ่งหมายและคุณประโยชน์ของศิลปากรอย่าง

ถูกต้อง หลวงประดิษฐมนูธรรมกล่าวว่า “งานศิลปากรได้ดำเนินมาด้วยดี และได้ผลเป็นที่พอใจทั้งภายในและภายนอกประเทศ” งานได้ดำเนินไปอย่างไร และได้ผลอย่างไร จึงควรเป็นที่พอใจ ข้าพเจ้าจะแสดงให้พระคุณทั้งหลายทราบในตอนหลังๆ แต่ในชั้นนี้ ข้าพเจ้าใคร่ขอให้พระคุณทั้งหลายสังเกตข้อความตอนหนึ่งที่หลวงประดิษฐมนูธรรมกล่าว คือตอนที่ว่า “หลวงวิจิตรวาทการได้ดำเนินงานและปฏิบัติกิจการ ในประเภทนี้มาด้วยความมานะพยายามและอดทนต่อสิ่งต่างๆ มาตลอดกาล” คำว่า “อดทนต่อสิ่งต่างๆ” นั้น เป็นข้อสังเกตอันถูกต้องยิ่งแท้ เพราะว่าตั้งแต่ข้าพเจ้าเริ่มเข้ามาจับงานในกรมนี้ ก็ถูกประทุษร้ายตลอดมาโดยการด่าแข่งในหน้ากระดานหนังสือพิมพ์บ้าง หรืออย่างน้อยก็เกล่งกล่าวเสียด่าประชด โดยเจตนาจะให้ข้าพเจ้าเสียความคิดหย่อนกำลังใจ ไม่สามารถทำงานไปได้ แต่ความอบรมจากวัตรกระทำทำให้ข้าพเจ้ามีขันติธรรมพอที่จะไม่ได้ตอบหรือฟ้องร้องแม้ในกรณีที่จะฟ้องร้องได้ตามกฎหมาย ข้าพเจ้าได้รับความอบรมในทางที่จะให้เอาชนะความชั่วด้วยความดี, เอาชนะความริษยาปองร้ายด้วยเมตตาจิตต์ของข้าพเจ้าที่ไม่เคยคิดร้ายตอบใคร, เอาชนะความพยายามทำลายด้วยการก่อสร้างวางฐานให้มั่นคงในงานทุกอย่าง และเอาชนะความเท็จด้วยความจริง เมื่อการด่าแข่งในหน้ากระดานหนังสือพิมพ์ไม่บังเกิดผลอย่างใด

ผู้ริษยาคิดทำลายข้าพเจ้าก็หันไปใช้วิธีที่โสโครกยิ่งขึ้น คือการ
 บินข่าวกล่าวเท็จ เช่นว่าข้าพเจ้าควักพระเนตรพระพุทธรูปราช
 มาบัง ลอกทองพระพุทธรูปราชบัง ไปกล่าวโทษกับรัฐมนตรี
 ว่าข้าพเจ้าปล่อยให้นักเรียนเอาผ้าตากบนพระพุทธรูปสิ่งใดบ้าง ล้วน
 เป็นคดีอุกฉกรรจ์มหันตโทษ แต่เมื่อความจริงปรากฏว่า มิได้
 เป็นดังข้อกล่าวร้าย และวิญญูชนย่อมทราบว่าจะไม่สามรถจะเป็น
 ไปได้ เรื่องใส่ความต่าง ๆ ก็กลายเป็นเรื่องจำเວดไป แต่ผู้ทำลาย
 ของข้าพเจ้าจะมีอุบายอะไรอย่างอื่นมาอีกข้าพเจ้ายังไม่ทราบ.

อันที่จริงงานทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้ทำไป ข้าพเจ้าไม่ได้ทำตาม
 ใจตัว ข้าพเจ้าทำงานทุกอย่างโดยมีระเบียบ ข้าพเจ้าปรึกษาข้า
 ราชการและเพื่อนร่วมงาน ข้าพเจ้าเสนอผู้ใหญ่ ข้าพเจ้าเชื่อฟัง
 ผู้มีอำนาจเหนือ ข้าพเจ้าไม่เคยใช้ลัทธิตามใจตนในเรื่องใด ๆ
 เลยเป็นอันขาด งานการทุกอย่างที่ก้าวหน้าไป ไม่ใช่เป็นผล
 ที่ข้าพเจ้าทำคนเดียว แท้จริงสำเร็จด้วยความช่วยเหลือของท่าน
 ผู้ใหญ่ และด้วยการร่วมมือร่วมใจของข้าราชการทั้งหลายที่อยู่ใน
 ความควบคุมของข้าพเจ้า ฉะนั้นความดีใดๆ ที่กรมศิลปากรได้ทำ
 ไม่ใช่ข้าพเจ้าทำคนเดียว ยิ่งกว่านั้น ข้าพเจ้ารำลึกอยู่เป็นนิตย์ว่า
 ข้าพเจ้าไม่สามารถจะดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากรไปจนตลอด
 ชีพ เพราะชีวิตมนุษย์ย่อมมีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ข้าพเจ้า
 อาจจะเปลี่ยนดีกว่านี้หรือเลวกว่านี้ หรือล้มตายหายสูญไปเมื่อ

ไรก็ได้ ฉะนั้นในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่ได้พยายามทำตนให้เป็นคนสำคัญแต่ผู้เดียว ข้าพเจ้าไม่ได้บังคับวิธีการหรือกำเองงานเอาอำนาจไว้ในมือ ข้าพเจ้าต้องการทุกคนที่อยู่ในความควบคุมของข้าพเจ้าได้รับความสั่งสอนฝึกฝนให้รอบรู้ในวิธีปฏิบัติการทำงาน หัดให้รับผิดชอบด้วยตนเอง และมีระเบียบหลักการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ให้ทุกๆ คนได้มีโอกาสแสดงความสามารถส่วนตัวให้เด่นขึ้น ถ้าหากข้าพเจ้าจำเป็นต้องจากกรมนี้ไป ผู้ที่มาเป็นอธิบดีใหม่จะเบาใจ และแลเห็นผลที่ข้าพเจ้าทำไว้ในเรื่องฝึกสอนข้าราชการให้รู้จักปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบในการทำงานของตน.

ในช่วงเวลาปีที่แล้วมา กรมศิลปากรได้ปฏิบัติการทำงานไปดังจะแถลงรายการให้พระคุณทั้งหลายทราบดังนี้.

ในขั้นต้น ข้าพเจ้าขอชี้แจงถึงประวัติของกรมศิลปากรโดยย่อก่อน.

ประวัติกรมศิลปากรนั้น กล่าวโดยย่อตามลำดับกาลเป็นดังนี้

๑. ใน พ.ศ. ๒๓๒๖ ซึ่งเป็นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมื่อ ๑๕๐ ปีเศษมาแล้ว ได้ทรงสร้างหอพระไตรปิฎกของหลวงจีนในพระบรมมหาราชวัง เรียกนามว่า หอมนเทียรธรรม ห้าปีภายหลังหอมนเทียรธรรมนี้ถูกไฟไหม้ และได้สร้างขึ้นใหม่ ให้นามตามเดิม

๒. ในวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๓ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงสร้างวัดเบญจมบพิตร และทรงสร้างหอสมุดขึ้นในวัดนั้นเรียกชื่อว่า หอพุทธศาสนสังคหะ

๓. ในวันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๘ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตั้งหอสมุดวชิรญาณหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าหอสมุดสำหรับพระนคร แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมหอมนเทียรธรรมกับหอพุทธศาสนสังคหะ เข้าไว้กับหอสมุดวชิรญาณ

๔. ในวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโบราณคดีสโมสร

๕. ในวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกการช่างจากกรมโยธา กระทรวงโยธาธิการ และยกกรมพิพิธภัณฑ์ กระทรวงธรรมการมาตั้งเป็นกรมศิลปากร

๖. ในวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตราพระราชบัญญัติตั้งวรรณคดีสโมสร

๗. ในวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานหนังสือส่วนพระองค์ของ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมทั้งผู้ใส่หนังสือมา
ไว้ในหอสมุดวชิรญาณ จึงได้รวบรวมจัดตั้งขึ้นเป็นหอสมุดวชิรราช

๘. ในวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระ
ปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โอนงาน
พิพิธภัณฑ์ จากกรมศิลปากรมารวมกับหอสมุด.

๙. ในวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ ให้ตั้งราชบัณฑิตยสภา

๑๐. ในวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๘ มีประกาศรวม
กรมศิลปากรเข้ากับราชบัณฑิตยสภา และเรียกกรมศิลปากรว่า
ศิลปากรสถาน

๑๑. ในวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้ประกาศ
พระราชบัญญัติตั้งกรมศิลปากรขึ้นในกระทรวงธรรมการ

๑๒. ในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้ประกาศ
พระราชกฤษฎีกาแบ่งกองแผนกในกรมศิลปากร

๑๓. ในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ แก้ไขพระราชบัญญัติ
ปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม ให้กรมศิลปากรอยู่ในกระทรวง
ธรรมการตามเดิม

๑๔. ในวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้ประกาศ
พระราชกฤษฎีกาแบ่งกองแผนกในกรมศิลปากรใหม่

๑๕. ในวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้โอนงานของ

ราชบัณฑิตยสภาให้แก่กรมศิลปากร (ใหม่) ซึ่งเป็นกรมศิลปากร
อยู่ในบัดนี้

๑๖. ในวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้มีคำสั่งรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงธรรมการ ตั้งโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์

๑๗. ในวันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้มีคำสั่ง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการตั้งโรงเรียนศิลปากร

งานที่กรมศิลปากร (ใหม่) ได้ปฏิบัติไปแล้ว มีดังจะแถลง
ให้ทราบโดยย่อต่อไปนี้.

๑. สำนักงานเลขาธิการกรม

สำนักงานนี้เป็นสำนักงานกลางประสานงานทั่วไป และงาน
พิเศษใด ๆ ที่มีได้อยู่ในหน้าที่กองอื่นโดยตรงก็มาตคอยู่ในสำนัก
งานนี้ สำนักงานเลขาธิการกรมแบ่งออกเป็นสองแผนก คือ
แผนกสารบรรณ กับแผนกสถิติและทะเบียน สถิติของกิจการ
ต่าง ๆ ในสำนักงานนี้ แสดงให้เห็นว่า การงานของกรมนี้ได้ก้าว
หน้าไปเพียงไร

สถิติหนังสือรับ

พ.ศ. ๒๔๗๔ เมื่อเป็นราชบัณฑิตยสภา ๔๐๘ ฉบับ

พ.ศ. ๒๔๗๕ " " ๖๕๔ "

พ.ศ. ๒๔๓๖	เมื่อเป็นราชบัณฑิตยสภา ๘	
	เดือนกรกฎาคม ๕๑๘	ฉบับ
	เมื่อเป็นกรมศิลปากร ๒	
	เดือนกรกฎาคม ๑๖๓	ฉบับ รวม ๖๘๑ ฉบับ
พ.ศ. ๒๔๓๗	เป็นกรมศิลปากรทั้ง	๑,๑๔๘ "

สถิติหนังสือส่ง

พ.ศ. ๒๔๓๔	เมื่อเป็นราชบัณฑิตยสภา ๗๘๔	ฉบับ
พ.ศ. ๒๔๓๕	" "	๖๑๔ "
พ.ศ. ๒๔๓๖	เมื่อเป็นราชบัณฑิตยสภา	
	๘ เดือนกรกฎาคม ๓๕๘	ฉบับ
	เมื่อเป็นกรมศิลปากร ๒	
	เดือนกรกฎาคม ๒๑๑	ฉบับ รวม ๖๐๕ "
พ.ศ. ๒๔๓๗	เป็นกรมศิลปากรทั้ง	๒,๒๕๕ "

รวมสถิติหนังสือรับและส่ง

พ.ศ. ๒๔๓๔		๑,๑๕๓	ฉบับ
พ.ศ. ๒๔๓๕		๑,๒๕๕	"

พ.ศ. ๒๔๗๖ ๑,๒๕๐ - ๖๖๖

พ.ศ. ๒๔๗๗ ๓,๔๔๓ - ๖๖๖

สถิติคำสั่งต่าง ๆ

พ.ศ. ๒๔๗๔ ๒๔ - ๖๖๖

พ.ศ. ๒๔๗๕ ๓๕ - "

พ.ศ. ๒๔๗๖ ๓๒ - "

พ.ศ. ๒๔๗๗ ๗๐ - "

ตามสถิติหนังสือรับส่งข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า กรมศิลปากร
มีงานทำเพิ่มขึ้นราว ๒๐๐ เปอร์เซ็นต์ อนึ่งตัวเลขจำนวนหนังสือ
เข้าออกเหล่านี้ นับแต่จะเพาะหนังสือซึ่งผ่านอธิบดีเท่านั้น ส่วน
หนังสือราชการต่าง ๆ ซึ่งรับและส่งโดยความรับผิดชอบของหัว
หน้ากองโดยตรงนั้น มิได้นับด้วย และมีได้นับหนังสือเวียน.

แต่ถึงแม้งานจะได้เพิ่มขึ้นถึง ๒๐๐ เปอร์เซ็นต์ก็ดี งบประมาณ
แผ่นดินที่ใช้จ่ายในกิจการของกรมศิลปากรนั้น กลับ
ลดลงมาก. เมื่อครั้งเป็นราชบัณฑิตยสภา ได้งบประมาณปีละ
๒๐๐,๐๐๐ บาทโดยไม่มีการจร แต่เมื่อมาเป็นกรมศิลปากรได้งบประมาณ
ใน พ.ศ. ๒๔๗๗ เพียง ๑๖๕,๕๔๐ บาท และในจำนวน
นี้เป็นการจรเสีย ๒๖,๐๐๐ บาท เป็นอันว่ากรมศิลปากรใช้เงิน

เดือนและค่าใช้สอยเพียง ๑๓๕,๕๔๐ บาท ประหยัดเงินของ
แผ่นดินได้ถึงปีละ ๗๐,๔๖๐ บาท (เจ็ดหมื่นสี่ร้อยหกสิบบาท)
ทั้ง ๆ ที่ได้ทำงานก้าวหน้าไปมากหลายดังจะได้บรรยายต่อไป.

๒. กองศิลปวิทยาการ

กองนี้มีหน้าที่ทำการค้นคว้า และหาทางบำรุงวิชาการต่าง ๆ
และแบ่งออกเป็น ๔ แผนก คือ

(๑) แผนกวรรณคดี มีหน้าที่ค้นคว้าและบำรุงความรู้ใน
ศิลปทางวรรณคดี

(๒) แผนกโบราณคดี มีหน้าที่ค้นคว้าและบำรุงความรู้ใน
ทางโบราณคดี

(๓) แผนกละครและสังคีต มีหน้าที่ค้นคว้าและหาทาง
บำรุงความรู้ในศิลปทางละครและสังคีต

(๔) แผนกวาที มีหน้าที่ค้นคว้าและหาทางบำรุงความรู้ใน
ศิลปทางวาทีสุนทรพจน์

เนื่องจากที่ไม่มีหัวหน้ากอง ใน พ.ศ. ๒๔๗๗ และเจ้าหน้าที่
ยังไม่พร้อม สำหรับ พ.ศ. ๒๔๗๗ งานของกองศิลปวิทยาการจึง
ยังทำไม่ได้เต็มที่ งานแผนกโบราณคดี ได้มอบฝากกองพิพิธ
ภัณฑ์ทำไปพลาง เท่าที่กองนั้นจะมีคนและมีเวลาทำได้ ส่วนงาน

แผนกที่ยังมิได้จัดทำอะไร ใน พ.ศ. ๒๔๗๑ เพราะขาดสถานที่ กรมศิลปากรได้ขออนุญาตสร้างหอประชุม เพิ่งมาเสร็จในต้นปี พ.ศ. ๒๔๗๔ เป็นอันว่าใน พ.ศ. ๒๔๗๑ ที่ล่วงมาแล้วนั้น งานของกองศิลปวิทยาการทำได้เพียง ๒ แผนก คือ แผนกวรรณคดี กับแผนกละครและสังคีต

ในแผนกวรรณคดีนั้น เจ้าหน้าที่ได้จัดการตรวจสอบหนังสือและพิมพ์ขึ้นโดยความขอร้องของผู้ศรัทธา รวมทั้งสิ้นเป็นหนังสือที่พิมพ์ใน พ.ศ. ๒๔๗๑ เป็นจำนวน ๘๔ เล่ม ในจำนวนนี้ได้พิมพ์ขึ้นหนังสือเก่าตามความต้องการของผู้ขอพิมพ์ ๓๖ เล่มที่ได้ตรวจสอบใหม่ หรือเรียบเรียงใหม่ ๔๘ เล่ม รวมจำนวนหน้ากระดาษของหนังสือที่พิมพ์ ใน พ.ศ. ๒๔๗๑ นี้ ๗,๑๖๗ หน้า และในจำนวนนี้มีหนังสือที่จัดเรียบเรียงเอง ๘ เรื่อง รวมเป็นหนังสือ ๔๒๕ หน้ากระดาษ

ในแผนกละครและสังคีตนั้น กรมศิลปากรได้จัดตั้งโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๗๑ ความมุ่งหมายของโรงเรียนนี้ ก็เพื่อให้เด็กเรียนได้รับการศึกษาวิชาสามัญ คู่กันไปกับวิชานาฏศาสตร์และดุริยางคศาสตร์ แต่เดิมมานักศิลป์ของเราไม่ได้รับการศึกษาทางวิชาสามัญ จึงเป็นเหตุให้ฐานะของนักศิลป์ต่ำต้อย ไม่ได้รับความยกย่องเชิดชูเหมือนในนานาประเทศ และเมื่อขาดความรู้ในวิชาสามัญแล้ว ความรู้ในทางศิลป์นั้นเองก็บก

พร้อมไปด้วย เรื่องโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้า
 ต้องรับความเสียดสี และเสียงประทุรร้ายอย่างรุนแรงในหน้ากระ
 ดาหนังสือพิมพ์ที่ทำความพยายามจะล้างผลาญงานอันนี้ให้ทะลาย
 ลงไป แต่ด้วยความ “อดทนต่อสิ่งต่างๆ” ตั้งคำของหลวง
 ประดิษฐ์มนูธรรม กิจการของโรงเรียนนี้ให้ลุกลามตลอดขอบปี
 และงานที่โรงเรียนนี้ได้ทำเป็นประโยชน์แก่ชาติ สำหรับภายนอก
 ประเทศก็คือ ได้มีโอกาสส่งนักเรียนออกไปทำการเผยแผ่ศิลป
 ของไทยในปลายบูรพทิศ โดยที่รัฐบาลไม่ต้องออกเงินจนสตางค์
 เดียว ทุนรอนที่ได้ไป เป็นเงินที่ข้าพเจ้าได้พุดจาขอความช่วยเหลือ
 เหลืออัครราชทูตญี่ปุ่นในกรุงเทพ ฯ ให้จัดหาให้ การที่นักเรียน
 ของเราได้ไปครั้งนี้ กระทำให้ชาวบูรพทิศหลายล้านคนได้รู้จัก
 เมืองไทย และเห็นชัดว่าไทยมีวัฒนธรรมอันแน่นแฟ้น ทั้งเป็น
 ทางเจริญสัมพันธไมตรีอย่างดี ในระหว่างยุวชนสยามกับญี่ปุ่น เรื่อง
 นี้เป็นมูลให้หลวงประดิษฐ์มนูธรรม กล่าวในที่ประชุมข้าหลวง
 ประจำจังหวัดว่า “งานศิลปากรได้ดำเนินมาด้วยดี และได้ผลเป็น
 ที่พอใจทั้งภายในและภายนอกประเทศ” ทั้งรัฐบาลและสภาผู้แทน
 ราษฎรได้มองเห็นว่า วิธีการที่กรมศิลปากรดำเนินมาในเรื่องนี้
เป็นวิธีอันถูกต้อง ฉะนั้นในปลายปี พ.ศ. ๒๔๖๗ สภาผู้แทน
 ราษฎรได้อนุมัติงบประมาณ สำหรับโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์
 ซึ่งได้ขยายเป็นโรงเรียนศิลปากร และรัฐบาลก็ได้ตกลงโอนการ

มหรศพทางกระทรวงวังมาสมทบเข้าในกรมศิลปากร เพื่อให้อยู่ในแหล่งเดียวกัน

๓. กองประณีตศิลปกรรมและกองสถาปัตยกรรม

กองประณีตศิลปกรรม มีหน้าที่เกี่ยวกับการวิจิตรศิลป์ต่างๆ เช่นการช่างปั้น ช่างเขียน ช่างรัก กองสถาปัตยกรรมมีหน้าที่เกี่ยวกับการก่อสร้าง ทั้ง ๒ กองนี้ทำงานร่วมกัน จึงควรบรรยายการทำงานไปพร้อมกัน

งานทั้ง ๒ กองนี้ แต่เดิมทีเดียว เป็นกรมๆ หนึ่ง เรียกว่า กรมศิลปากร ภายหลังได้รวมเข้ากับราชบัณฑิตยสภา แล้วก็มาแยกเป็นกอง ๒ กองดังกล่าวนามมาแล้ว อนึ่งแต่เดิมมา งานของกรมศิลปากร (เดิม) มีจำกัดเพียงการซ่อมพระราชฐาน แต่มาถึงบัดนี้ กองสถาปัตยกรรมและกองประณีตศิลปกรรม ต้องทำงานเกี่ยวกับการก่อสร้างโรงเรียน และปฏิสังขรณ์พระอารามทั่วพระราชอาณาจักร และยังเป็นเจ้าหน้าที่ออกแบบตรวจการก่อสร้างสถานที่ทำการของรัฐบาลอีกหลายแห่ง อนึ่งเมื่อรัฐบาลตกลงโอนการช่างกระทรวงวังมาสมทบ งานตรวจรักษาและซ่อมพระราชฐานก็ตกอยู่แก่กองทั้ง ๒ นี้อีกด้วย เพื่อจะให้แลเห็นว่างานของกองทั้ง ๒ นี้ได้เพิ่มพูนขึ้นเพียงไร ในสมัยที่เป็นกรมศิลปากร

ใหม่ ข้าพเจ้าขอแสดงสถิติบางประการ ดังนี้

<u>พ.ศ.</u>	<u>จำนวนงาน</u>	<u>คิดเป็นรทกนเงิน</u>
๒๔๗๕	๘ ราย	๓๕,๘๔๖.๐๕ บาท
๒๔๗๖	๖๒ "	๒๗๓,๕๐๔.๓๖ "
๒๔๗๗	๕๕ "	๖๒๕,๑๓๔.๘๔ "

ตามสถิติอันนี้จะเห็นได้ว่า ใน พ.ศ. ๒๔๗๗ ซึ่งอยู่ในยุคที่เป็นกรมศิลปากรใหม่นี้ มีงานเพิ่มขึ้นกว่า ปี ๒๔๗๖ ราว ๒๐๐ เปอร์เซนต์ และเพิ่มขึ้นกว่าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึง ๒๐ เท่า แต่ใน พ.ศ. ๒๔๗๗ นี้ ทั้ง ๒ กองนี้ใช้งบประมาณเงินแผ่นดินน้อยกว่า ปี ๒๔๗๕ ราว ๒ หมื่นบาท.

ในบรรดางาน ๕๕ รายที่กองประณีตศิลปกรรมและกองสถาปัตยกรรมได้ทำใน พ.ศ. ๒๔๗๗ นี้ กล่าวเฉพาะที่เป็นงานของกรมต่างๆ ในกระทรวงธรรมการซึ่งจะแยกออกได้ดังนี้

ของกรมศึกษาธิการ	๔๐ ราย	เป็นเงิน	๕๕,๖๕๓.๘๔ บาท
ของกรมมหาวิทยาลัย	๑๒ "	"	๒๓๕,๑๘๖.๐๐ "
ของกรมธรรมการ	๓๕ "	"	๒๖๗,๔๕๗.๐๐ "
ของกรมศิลปากร	๘ "	"	๒๒,๗๕๘.๐๐ "

๔. กองพิพิธภัณฑ์และโบราณวัตถุ

การพิพิธภัณฑ์และโบราณวัตถุ นั้น ราชบัณฑิตยสภาได้จัดวางระเบียบการไว้ดีแล้ว กรมศิลปากรได้แก้ไขเพียงเล็กน้อยโดยพยายามให้การพิพิธภัณฑ์ และโบราณวัตถุเป็นเครื่องช่วยการศึกษาโดยตรงยิ่งขึ้น กล่าวคือนอกจากจะให้เป็นที่สำหรับนักปราชญ์แล้ว ยังจัดให้เป็นความสะดวกแก่บุคคลทั่วไปที่จะดูให้เข้าใจ เพื่อผลอันนี้กรมศิลปากรได้พยายามขยายวิธีอธิบายและเขียนบรรยายสิ่งต่างๆ ให้ชัดและละเอียดยิ่งขึ้น เช่นสถานที่ตั้งพิพิธภัณฑ์ ก็ได้เขียนประวัติอธิบายไว้เป็นตอนๆ ไป ของสำคัญบางอย่างในพิพิธภัณฑ์ ได้พยายามถ่ายรูปและพิมพ์คำอธิบายติดกับรูปจำหน่ายโดยราคาย่อมเยา สำหรับการพิพิธภัณฑ์นั้นเป็นที่น่าเสียดายว่า ไม่ได้ทำสถิติในปีก่อนๆ ไว้ จึงไม่สามารถจะเทียบเคียงให้เห็นความก้าวหน้าในระหว่างปีได้ชัด แต่ในชั่วขวบปี พ.ศ. ๒๔๗๓ นี้ ได้ทำการที่สำคัญๆ หลายอย่างเสร็จไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือการซ่อมสถานที่พิพิธภัณฑ์ ซึ่งชำรุดทรุดโทรมมาก จนต้องเอาไม้ค้ำจนไว้เกือบทุกห้อง และโบราณสถานในหัวเมือง ก็อยู่ในฐานะน่ากลัวอันตรายเช่นเดียวกัน กรมศิลปากรได้พยายามซ่อมตามกำลังเงินที่พอจะทำได้ สิ่งที่ซ่อมสำเร็จไปใน พ.ศ. ๒๔๗๓ คือ

๑. พระที่นั่งพุทไธสวรรย์
๒. พระที่นั่งอิศราวินิจฉัย
๓. พระที่นั่งสุทไธสวรรย์
๔. ระเบียงวังจันทร์เกษม (อยุธยา)
๕. บริเวณวัดพระศรีสรรเพชญ์ (อยุธยา)

จำนวนคนเข้าชมพิพิธภัณฑ์สถาน พ.ศ. ๒๔๗๗ สำหรับใน
กรุงเทพ ฯ รวมทั้งสิ้น ๕๓,๖๖๖ คน และในพิพิธภัณฑ์หัวเมือง
เท่าที่เจ้าหน้าที่ส่งรายการมารวม ๓๑,๔๕๕ คน รวมทั้งกรุงเทพ ฯ
และหัวเมือง ๘๕,๑๒๕ คน (ไม่สามารถเทียบกับปีก่อน ๆ ได้
เพราะในปีก่อน ๆ เจ้าหน้าที่ไม่ได้ทำสถิติไว้)

จำนวน ของ ที่ได้เพิ่มพูน เข้ามา เป็น สมบัติ ของ พิพิธภัณฑ์
ทราบจำนวนใน พ.ศ. ๒๔๗๖ พอจะเทียบให้เห็นสถิติได้ดังนี้

ใน พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้ของเพิ่มเติมเข้ามา ๕๗ ชิ้น

ใน พ.ศ. ๒๔๗๗ " " ๗๕ "

ทางพิพิธภัณฑ์สถานมีรายได้อยู่บ้าง โดยการเก็บเงินค่า
เข้าชมในวันปกติ มิใช่วันอาทิตย์ ซึ่งโดยมากมักเก็บได้จากนัก
ท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และผู้มีศรัทธาใส่ลงในหีบบำรุงบำ
รุงเงินรายได้ใน ๒ ปีที่ล่วงมานั้น มีดังนี้.

พ.ศ. ๒๔๗๖ — ๘๓๔.๓๐ บาท

พ.ศ. ๒๔๗๗ — ๑,๐๗๘.๑๗ "

๕. กองหอสมุด

กิจการของกองหอสมุดนั้น ถ้าจะแถลงให้พิสดารจริงๆ จะต้องมียุติตัวเลขและสถิติหลายหน้ากระดาษ ซึ่งข้าพเจ้ายังไม่สามารถจะทำในเวลา^{นี้}ได้ จึงขอแถลงแต่กิจการต่างๆ ไปไว้ก่อน คือ

ในเรื่องการหอสมุดนั้น ปัญหาสำคัญอยู่ในเรื่องสถานที่ เพราะหอสมุดนั้นจะแคบลงไปทุกวัน ถาวรวัตถุที่ตั้งเป็นหอสมุดอยู่ในเวลานี้ ไม่ได้สร้างโดยเจตนาจะให้^{เป็น}หอสมุด จึงไม่สู้สะดวกแก่การนั้นนัก แต่เมื่อไม่รู้ว่าจะย้ายไปทางไหน ก็ต้องคิดขยับขยายภายในหอสมุดเอง โดยวิธีทำตู้ให้คนขึ้นไปได้หลายชั้น สามารถเก็บหนังสือตั้งแต่พื้นจนถึงเพดาน ตู้ชนิดนี้^{ได้}ทำสำเร็จไปสามห้อง ซึ่งสามารถจะบรรจุหนังสือขนาดกลางได้หลายหมื่นเล่ม และกรมศิลปากรหวังใจว่า ถ้าหากได้เงินงบประมาณ^{เพื่อ}การ^{นี้}อีกพอจะทำไปได้สัก^{ไป}ละห้องสองห้อง ก็จะสามารถแก้ปัญหาเรื่องสถานที่^{ที่}คับแคบ^{นี้}ได้

จำเดิมแต่ได้เป็นกรมศิลปากรแล้วมา ได้พยายามที่จะให้^{ได้}หนังสือดีๆ เพิ่มเติมเข้ามาในหอสมุดเป็นอันมาก ในภายใน พ.ศ. ๒๔๗๗ หอสมุดแห่งชาติได้รับหนังสือเพิ่มพูนทรัพยากรสมบัติของหอสมุดเข้ามา คือ

๑. หนังสือที่ซื้อโดยทุนของกรม	๒๕๕ เล่ม
๒. หนังสือที่มืผู้ให้	๙๑๔ "
๓. หนังสือที่ได้โดยการแลกเปลี่ยน	๕๕๓ "
รวม ๒,๐๖๒ เล่ม	

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่กรมศิลปากรได้พยายามแก้ไขก็คือ แต่ก่อนมาประชาชนบางพวกใช้หอสมุดเป็นที่นอนหลับ หรือแสวงหาอ่านแต่หนังสืออันปราศจากสาระ เด็กนักเรียนที่หลบหลีกการเรียน เข้ามานั่งดูรูปภาพหรืออ่านหนังสืออันไม่ควรแก่วัยของเด็ก กรมศิลปากรได้จัดการแก้ไขโดยให้มีบัตรอนุญาตห้ามยืมหนังสือประโลมโลกีย์ ให้แก่ผู้อ่านที่อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี บริบูรณ์ ห้ามยืมหนังสืออันไม่ควรแก่สมณะเพศให้แก่ภิกษุ สามเณร วิธีการอันนี้ได้ผลในทางที่ให้มีผู้ค้นขออ่านหนังสืออันเป็นสารคดียิ่งขึ้น และทำให้หอสมุดเป็นสถานที่ค้นหนังสือวิชาการสมที่จะเป็นหอสมุดแห่งชาติ ไม่เป็นที่พักนอนหลับเหมือนแต่ก่อน สถิติจำนวนคนและการอ่านหนังสือนั้น จะต้องแถลงโดยละเอียด กรมศิลปากรจะได้พิมพ์ไว้ในรายงานของกรมศิลปากร ประจำปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ซึ่งจะทำขึ้นสำเร็จในไม่ช้า.

ความก้าวหน้าอีกประการหนึ่ง ในทางการของหอสมุดแห่งชาติ กล่าวคือได้ดำเนินการตั้งสาขาในจังหวัดต่าง ๆ สุดแต่จะทำได้ สำหรับใน พ.ศ. ๒๔๗๗ นี้ กรมศิลปากรจะตั้งขึ้นให้สำเร็จ

ใน ๕ จังหวัด คือ นครศรีธรรมราช, เชียงใหม่, (ตั้งแล้ว)
นครราชสีมา, พิษณุโลก และนครนายก (กำลังดำเนินการ) และ
ในปีหน้าก็จะได้นำไปเปิดในจังหวัดอื่น ๆ ต่อไปตามกำลังของเงิน.

พระคุณทั้งหลาย ข้อความซึ่งข้าพเจ้าแถลงมาแล้วนี้ เป็น
รายงานที่ได้รับวัดตัดให้ย่อกที่สุด แต่ข้อความพิสดารรวมทั้งสถิติ
รายการต่าง ๆ โดยละเอียดนั้น จะได้มีในรายงานกรมศิลปากร
ซึ่งข้าพเจ้ากำลังทำเสนอรัฐบาลอยู่ และจะสำเร็จในเร็ว ๆ นี้ แต่
เท่าที่ได้บรรยายมาโดยย่อนี้ ก็คงจะทำให้พระคุณทั้งหลาย ได้
ทำความรู้จักกับกัณกับกรมศิลปากรพอสมควร.

ข้าพเจ้านั้นคงต่อพระรัตนตรัย เพราะเป็นที่พึ่งที่ให้อำนาจ
แก่ความเจริญทั้งหลายในตัวข้าพเจ้า ทุกคืนทุกวันข้าพเจ้าได้ตั้ง
จิตต่ออธิฐานขอคุณพระรัตนตรัยให้ช่วยคุ้มครองการงานที่ข้าพเจ้า
ได้ก่อร่างสร้างทำไว้ให้มั่นคงถาวร เป็นประโยชน์แก่ชาติและ
ประชาชนไปชั่วกาลนาน ถ้าหากจะมีผู้ปองร้ายกระหายเลือด คิด
ทำลายข้าพเจ้าด้วยความริษยาหรือโมหาคติอย่างหนึ่งอย่างใด ขอ
ให้เขากระทำแก่ตัวข้าพเจ้าโดยตรง แต่ขออย่าให้เขามีโอกาสทำ
ลายล้างผลาญงานของข้าพเจ้า ที่ได้พยายามทำมาด้วยความสุจริต
ถ้าหากว่าความริษยาหรือโมหาคตินั้น แรงร้ายจนศัตรูผู้คิดทำลาย
ข้าพเจ้าไม่สามารถจะยับยั้งใจได้ ก็ขอให้เขามาสังหาญผลาญร่าง

กายและชีวิตของข้าพเจ้าเอง แต่งานการที่ข้าพเจ้าทำไว้นั้น
ข้าพเจ้าขอมอบไว้ในอารักขาของพระรัตนตรัยให้ถาวรมั่นคงอยู่ชั่ว
กาลปาวสาน อย่าให้มีผู้หนึ่งผู้ใดมาทำลายลงได้.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พระจันทร์ ทำพระจันทร์ พระนคร

นายถิม หงส์ลดารมภ์ ผู้จัดการการเงิน

นายสนั่น คัมบุญขึ้น ผู้พิมพ์โฆษณา

วันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๘